

STARI KAMENI MOSTOVI

- Anatomija
- Patologija
- Zaštita
- Sanacija
- Konzervacija

Türkiye Divanı İslâm Ansiklopedisi	
Kayıt No. :	14446
Tashih No. :	7252 603.2

Naučna knjiga

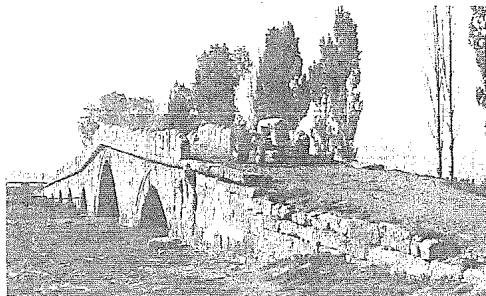
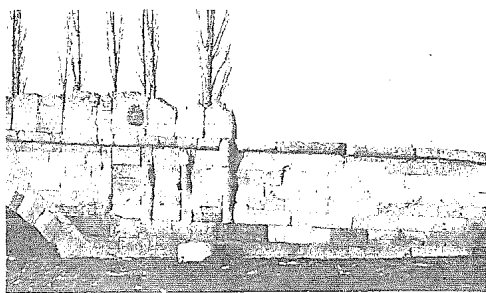
BEOGRAD, 1989.

5.34. VOJINOVIĆA MOST u Vučitrnu

Vojinovića most u Vučitrnu, na starom putu Novi Pazar — Titova Mitrovica i dalje za Prištinu, premošćavao je reku Sitnicu. — koja je vremenom promenila svoj tok tako da se danas most nalazi na suvom. Rečni tok Sitnice je danas na nekih 500 m udaljen od mosta. Po narodnom predanju legatori mosta bili su braća Vojinovići po kojima je most i dobio ime. Prema kazivanjima nekih putopisaca most je postojao u prvoj polovini XVI veka. Međutim, prisutnost pojedinih konstrukcijskih elemenata ukazuje na njegovo ranije gradnje — možda kraj XIV odnosno početak XV veka.

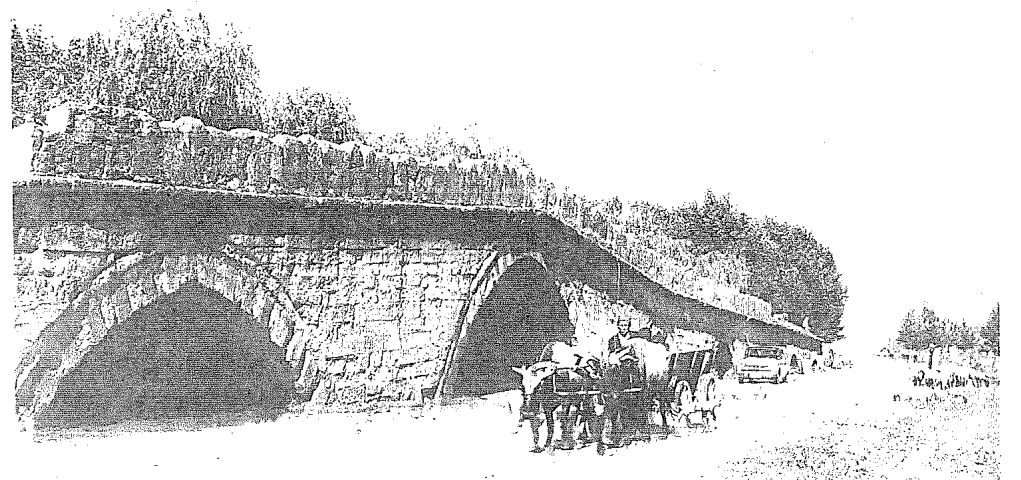
Opštu koncepciju i arhitekturu podvlače oživalni oblici i konstrukcijske pojedinosti svodova, dimenzije parapetnih zidova — koraluk ograde, nagibi nivelete i relativno velika širina mosta (4,80 m). Posebno karakterističan izgled most je dobio konstrukcijama arhivolta i svodova koji su ozidani krupnim blokovima tesanog kamena. Naime, na čelima svodova u dosta pravilnim intervalima smenjuju se sivi i crvenkasti, ružičasti, peščari.

Most se nalazi u derutnom stanju i hitno traži određene konzervatorske intervencije. Vidne površine mosta pretrpele su znatna oštećenja, nedostaju pojedini elementi koraluk ograde a i kolovozna konstrukcija je mestimično oštećena. Posebno se zapaža oštećenje vidnih površina mosta, veći broj tesanika je ruiniiran odnosno korodiran

Sl. 181 — Vojinovića most u Vučitrnu

Sl. 182 — Vojinovića most — detalji oštećenja (vidi i sl. 79)

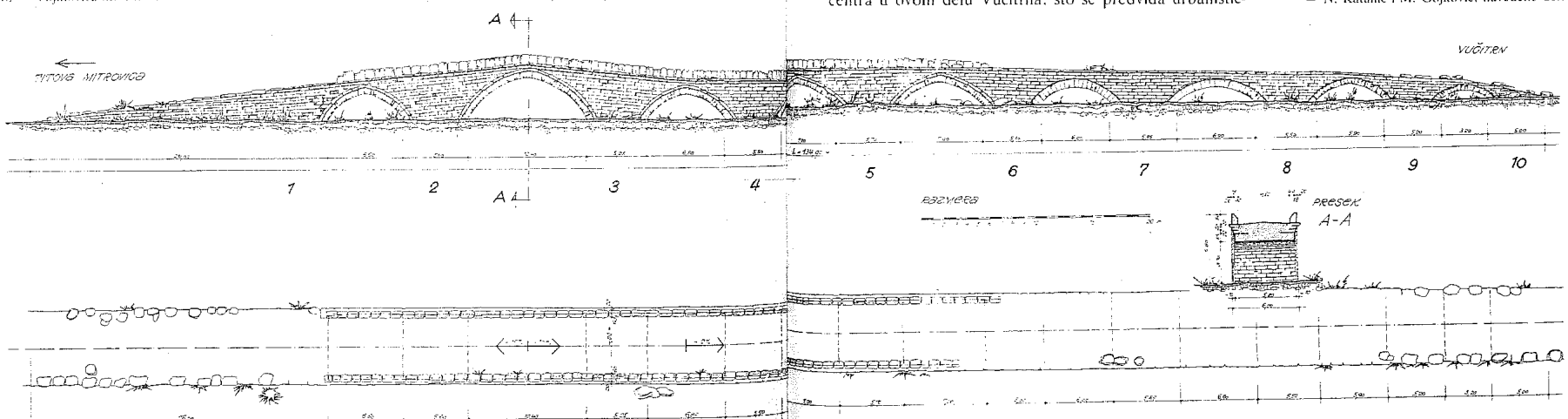

— što je posledica određenih hemijskih procesa, zagađenosti vazduha i „kiselih“ kiša.

Veruje se, da će skorajšnja izgradnja sportske hale u neposrednoj blizini mosta kao i buduće građenje sportskog centra u ovom delu Vučitrna, što se predviđa urbanistič-

kim planom grada, još više istaći spomeničke vrednosti mosta i formirati estetične doživljaje i impresije najvišeg reda. Tom prilikom predviđa se i radikalna sanacija mosta.

— N. Katanić i M. Gojković, navedeno delo

210371

VULÇITRIN

-
- 1 DAFINE AHMETI, 1845 tarihli 15477 numaralı Temettuat Defterine göre Vulçitrin kazası, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2013

برنجیسی بیوک پرنس عنوانی حائز اولدینی حالدہ، «بیوک» و «عزیز» دبتکله معروفدر . برنجی اسویاتوسلاووک اوغلی و (اولغ) ک برادری اولوب، ۹۷۳ تاریخنده واقع پدرینک وقتنده یا کز نوو غوروده ارنائاً مالک اولمش ایسه ده، چوق کچمه دن صرکز دولت اولان (کیف) ی ضبطله، ۹۸۰ ده پدرینک بتون ماکنه متصرف اولمش؛ ولهستاندن فالجیبه بی آلدقن صکره، بالظیق دکیزنه رفینلانده کورفزنه قدر توسیع ممالک ابدہ رک، شرق بلغارلرینی وولفا وادیسنده مغلوب ایتمش؛ وخرسون جهوربتنی دخی ممالکله الحاق ایلشیدی . قسطنطنیہ روم امپراطورلرندن ایکنجی واسیل ایلہ بدنجی قسطنطنی همشیره لرینی کندیسنه و برمکه اجبار ابدہ رک، بو مناسبتله خرسیتیانلی دخی قبول ایتمش، و تبه سنده قبول ایتدیرمکه چالیشمیدی . برطاقم نظامات وضع، وعلوم و صنایعک ترقیسنه جهد ایتشدیر . اون ایکی اولاد براقوب، ملکی بیلرندہ تقسیم ایتمش ایسه ده، جله سنی کیفده حکم سورہ جک بیوک پرنسک تخت تابیتنه قومشیدی . روسلر کندیسنی اعزہ دن عد ایدوب، نموزک ۱۵ نده بورطیسنی اجرا ایدرلر . ۱۰۱۵ ده وفات ایتشدیر .

— ایکنجیسی برنجینک حنفید زاده سی اولوب، ۱۱۱۳ ده بیوک دووقه عنوانیله رأس حکومت کچمش؛ و اوغلرینی شرق بلغارلرینه قارشى حرب ایتمکه کوندروب، کندیس، دامادی بولنان لئونک انتقامنی آلتی اوزره، آلکسیس قومنینوسه قارشى سوق صکرله، ادرنه بی محاصره ایتمش ایسه ده، امپراطورک هدبهرینه قارشى طیانہ میوب، عودت، و ۱۱۲۵ ده وفات ایتشدیر .

ولاسته } (Vlasta) چهلی قهرمان برقادین } اولوب، ۷۳۵ تاریخ میلادیسندہ قادینلرک ارککله حکم و تفوق ابدہ جگری بردوت تشکیله قالتیشمش؛ و (ویدووله) طماغنی مرکز اتخاذا ایدوب، اورادنی قادینلردن مرکب اولان اردوسی اطرافندہ کی اووملر وکوبلرک اوزرینه هجومه، نهب و غارت ایتمکه باشلامشیدی . بووجهله سکر سنه جهستانه دهشت انداز اولدقن، وار ککلرک قادینلره تابیت و محکومیتنی موجب برطاقم قوانین وضع ایتدکدن صکره، جهستان قرالی

(ویدووله) قلمه سنی هجومه آلمش؛ و ولاسته سلاح بدست اوله رق میدان جریده اورلمشدر .
ولاشجر د } همدان ایلہ کرمانشاهان بیننده } برقصه اولوب، بعض مشاهیرک مسقط رأسی بولنشدیر .

ولایت } (میرشاه ولایة آند) هندستان } مشاهیر شعرا سندن و کبار مشا یخندن اولوب، اله آباد لیدر . مدح اهل بیت حقندہ بر جوق رباعیاتی و بعض لطائفی وارددر . بداهت شمر سویلکده مقتدر ایتمش . شو بیت مستزاد جله اشعار نندیر:

من سنم و بچار یارم سوداست باهر یک یاک
اماچه کتم علی است یک قبله راست بی شبنه و شک
ولتری } (Velltri) ایتالیای وسطیده } روماتک ۳۴ کیلومتره جنوب شر قیسندہ برقصه اولوب، ۱۳۵۰۰ اهالیسی وایکی سرائی وارددر . اسکی بر بلده در .

ولچترین } (Valcitrin) قوصوه ولایتک } پرشته سنجاغندہ و پرشته نیک ۲۷ کیلومتره شمال فریسندہ اوله رق قوصوه اووه سندہ قضا مرکزی برقصه اولوب، ۴۰۰۰ قدر اهالیسی، ۱۴ جامع و مسجدی، ۲ مدرسه سی، رشدیہ و ابتدائی مکتبلری، خراب بر قلمه سی، اوکندن یکن سبتیچ، نهری اوزرندہ بوکسک بر کارکیر کورپرسی و یاربم ساعتاق مسافزه دمیر بول موقی وارددر .

— ولچترین قضاسی شرقا و شرق جنوبی جهتندن نفس پرشته قضاسیله، غرباً اییک سنجاغیله، شمال غربی جهتندن متروویچه قضاسیله، شمال شرقی طرفندن دخی صریبه حدودیله محدود اولوب، ۳۲۵ نربه دن مرکب و ۲۵۰۰۰ اهالی ایلہ مسکوندر، که بونلرک ۵۰۰۰ قدری خرسیتیان و قصوری کاملاً مسلدیر . جله سی آرنائود لسانیه متکلمدرلر . اراضیسی پت منبت اولوب، ذخایر متنوعه ایلہ نفیس الماء، آرمود، ارپک، شفتالی وسائر میوه لرله قاربوز حاصل اولور . اورمانلری چوق اولوب، کراسته به الوبیشلی اشجاری وارددر . هواسی قیشبن زیاده صفوق ایسه ده یازین پت ایدر .

ولد } (سلطان —) [« بهاء الدین ولد »]
ماده سنه مراجعت بیور بله .

قاموس الاعلام

محرری: ش. سالی

آلتنجی جلد

معارف نظارت جلیه سی طرفندن تقدیر و تحسین اوله رق طبع اولنشدیر .

استانبول

(مهران) مطبعه سی — باب عالی چاده سندہ نومبر ۲

۱۳۱۶

CHLO

BOSNA EYÂLETİNDE BULUNAN YEDİ SANCAĞIN KALELERİNİ ANLATIR

Önce kuzeyde Çernik sancağındaki kaleler: Çernik, Velga, Polista, Feryaçse, Sirçe, Ustobhançse, Dobrakona, Zayçe, Zağrab, Hüseyin, Loncarik'dir.

Pojga kaleleri : Dukin, Brovinçse, Maslovin, Rahodiçse, Pojga, Ösek, Bakova, Brut, Gardişka, Baseboçse, Menendobinçse, Kosdaniçse, Koykoknuy ve Bihke.

Karka sancağı kaleleri : Urdinya, Likaviki, Sika, Korpa, Oburum, Budak, Derhlak, Zidin, Ferim, Lim, Rafistiçse, Korlad ve Rajay.

Zara tarafında olan Karka sancağı kaleleri : Porulak, Baba Ahmet, Radorye, Omuş, Sin, Kilis — Bu kale düşman elindedir — Tromiz, Espilet — bu da düşman elindedir — Kaman, Verlife, — bu kaleler Kilis toprağı sayılıyor — Kinin, Karka sancağı merkezidir — Nadin, Iskrodin, Seddi İslâm, İvronya, Karin, Perdarya, Zmonik, Usturobçe, Karaorman, Helune — Kilis toprağıdır — Glamuç, Riçse, Şebenik, Mandalina, Marniya (Şebenik yakınında), Kamingrad, Dergi ve Solin kalelerinden ibarettir.

Saray sancağı kaleleri : Dona ve Kelb —haraptırlar— Akhisar sençar, Payiçse, Gölhisar, Banaluka, Nonyak, Travnik, Verciş sarayı, Vişeko, Veşgrad kaleleri.

İzvornik sancağı kaleleri : Klefe, Sokul, Srebençse, Kolnak, İzvornik, Tuzla, Katl, Beline, Raca.

Hersek sancağı kaleleri : Lapuşka, Permurya, Emuçka, Koniçse, Lepinta, Mustar, Bulgay, Yoçetil, Gable, Novin, Kuryi, Prezor, Eslinca, Dobra —Venediklilerdedir—, Nova, Rosa, Kompur resna, Verika, Brast —düşman elindedir—, Kotur —bu da düşmandadır—, Klimenne ve Podgoriçe —Arnavud'da kaldı—, Kleyok ve Âsi dağları içinde Bipve, Nikşik, Batkân, Tarnak, Dodunyak, Gaçka sahrasında Kölüç kaleleri ile Levin kasabası, Elce kasabası, Nevesin kasabası, Olun kasabası, Yelhkoca şehri, Ustukolina kasabası, Çançe kasabası, Taşlıca şehri Mie saray kalesi, Prepol kasabası Kabin kalesi, Rodanik kasabası içinden akan Lim suyunun karşı tarafı Haseki bostancıbaşı idaresindedir. Rumeli eyâleti toprağıyla hudud olan Kızlar, Metroviçse kaleleri vardır.

RUMELİ EYÂLETİNİN KÖY VE KASABALARINI ANLATIR

Bu kasabadan kalkıp, kible tarafına uçsuz bucaksız Kosova sahrası içinde yedi saat giderek, Vulçitrin kalesine geldik.

Vulçitrin kasabası : Sırp kralları tarafından kurulmuştur. (792) tarihinde Gâzî Hüdâvendigâr bizzat fethetmiştir. Fetihden sonra kalesini yık-

EVLIYA ÇELEBİ SEYAHATNAMESİ

BEŞİNCİ CİLT

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	49378-3
Tas. No:	910.4 EVL.E

İçdal
NESRİYAT
1966

Ankara Cad. No : 46
SİRKECİ — İSTANBUL /1984

Tel. : (0.212) 516 82 93 - 638 32 91 - 527 77 18

Faks : (0.212) 516 23 36

ENCIKLOPEDIJA JUGOSLAVIJE

8

Srbija-Ž

ARU

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Demirbaş No:	40242-8
Tasnif No:	

ZAGREB MCMLXXI

IZDANJE I NAKLADA JUGOSLAVENSKOG LEKSIKOGRAFSKOG ZAVODA

i uzmu pod isledenje. Pošto se V. bio razboleo, prenet je u bolnicu, gde je umro.

LIT.: *D. Stranjaković*, Vlada ustavobranitelja, Beograd 1932; *isti*, Vučićeva buna, Beograd 1932; *S. Jovanović*, Ustavobranitelji i njihova vlada, (3. izd.), Beograd, 1933; *isti*, Druga vlada, Miloša i Mihajla (2. izd.), Beograd 1934; *Ž. Miličević* i *D. Ilić*, Toma Vučić Perišić, Istoriski glasnik, 1957, 1—2. J. Mil.

VUČITRN, varošica (8025 st. 1961) u severnom, suženom delu Kosovske kotline, desetak kilometara južno od Kosovske Mitrovice. Smatra se da je na mestu današnjeg Vučitrna postojao rimski grad *Vicianum*. Kao gradsko naselje V. se pominje tek u poznije doba srpske srednjovekovne države. Jedno vreme bio je i prestonica despota Đurđa Brankovića. Nekadašnji administrativni centar, važna raskrsnica puteva i poznato trgovačko mesto Kosova, V. je izgubio na svom ranijem značaju usponom Kosovske Mitrovice i Prištine (v.). K. Rć.

Srednjovekovno utvrđeno naselje na desnoj obali Sitnice, u severozapadnom delu Kosova polja. Izvori kazuju da su Brankovići između 1405 i 1426 u njemu imali svoj dvor. Kao važna raskrsnica trgovačkih puteva V. je u to doba bio najveća varoš na Kosovu. Turci su ga držali 1439—44 i 1455—1912. God. 1462 V. se pominje kao središte sandžakata. Od srednjovekovnog utvrđenja sačuvala se masivna četvorougona kula u visini od oko 7—8 m i zidine u visini od oko 3—4 m koje, polazeći od kule, obuhvataju prostor četvorougone osnove. Ispred Vučitrna nalazi se dobro očuvan stari kameni most sa devet svodova; leži na suvom od XVIII v., kada je Sitnica promenila tok. U blizini Vučitrna nalaze se ostaci manjeg rimskog naselja.

LIT.: *A. Urošević*, Vučitrn, Glasnik Skopskog naučnog društva, 1938; *N. Katanić* i *M. Gobjković*, Grada za proučavanje starih kamenih mostova i akvedukata u Srbiji, Makedoniji i Crnoj Gori, Beograd 1961. V. S. J.

VUČI DO, krečnjačka uvala u sjeverozapadnom dijelu Crne Gore, istočno od Bileće. Unaokolo uvale dižu se krečnjačka brda, sa nadmorskom visinom preko 1000 m. To je ljuti kras, bezvodan, sa rijetkom šumom. Obradivog zemljišta je malo i naselja su razbijena. Na Vučjem dolu su Crnogorci 18. VII 1876 održali sjajnu pobjedu nad znatno brojnijom turskom vojskom (v. *Crna Gora, Crnogorsko-turski rat 1876—78*). Tu je bio zarobljen Osman-paša, ubijen Selim-paša, a Muktar-paša jedva se spasao bjekstvom u Bileću. Poginuo je veliki broj turskih oficira i vojnika, a 310 ih je zarobljeno. Gubici na crnogorskoj i hercegovačkoj strani bili su mali. J. Vvić.

VUČKOVIĆ, r. Filip, slikar (Cetinje, 1908 — Beograd, 1960). Posle školovanja u Rimu, završava Umetnički licej u Veneciji. U Cetinju je 1933 priredio prvu samostalnu izložbu. Kasnije prešao u Beograd, gde je živio do smrti. Radio portrete, pejzaže, figuralne kompozicije. Posle rata bile su mu veoma česta inspiracija teme iz NOB-a. V. Đć.

2. Ljubo, general-pukovnik JNA (Ljubotinj, Cetinje, 22. I 1915 —). U jugoslavenskoj vojsci završio Nižu školu Vojne akademije u Beogradu 1935. U NOR-u od jula, član KPJ od septembra 1941. U NOR-u je bio komandant bataljona i vršilac dužnosti komandanta Lovčenskog NOPO, oktobra 1942 komandant 2. dalmatinske brigade, juna 1943 komandant 4. proleterske brigade, decembra 1943 komandant 2. proleterske divizije, septembra 1944 komandant 13. korpusa, 1945 načelnik štaba 2. armije. Završio je Višu vojnu akademiju »K. J. Vorošilov« u SSSR-u 1948. Posle rata na visokim dužnostima u Generalštabu JNA, zatim načelnik Generalštaba JNA i načelnik Više vojne akademije JNA, član Saveta narodne odbrane. Odlikovan Ordenom narodnog heroja i drugim visokim odlikovanjima. B. Jok.

3. Mihailo, ekonomist (Beograd, 18. VII 1908 —). Završio Pravni fakultet u Beogradu, na kojem je i doktorirao. Aktivan u zadrugnom pokretu do 1941, bio je posle Oslobođenja sekretar Komisije za zadrugarstvo pri Predsedništvu vlade FNRJ, član Komiteta za zadrugarstvo Savezne vlade, generalni sekretar Glavnog zadrugnog saveza FNRJ. Za redovnog profesora Ekonomskog fakulteta izabran 1955.

BIBL.: Evolucija i kritika neutralnog zadrugarstva, Beograd 1936; Seljaci i zadrugarstvo, Beograd 1939; Comment réaliser les principes coopératifs dans l'économie publique, Beograd 1951; A Century of Yugoslav Cooperation, Beograd 1956; Zadrugarstvo, Zagreb 1957; Radničko samoupravljanje u zemljoradničkom zadrugarstvu — metamorfoza zemljoradničke zadruge, Beograd 1961; Istorija zadrugnog pokreta u Jugoslaviji 1918—1941, Beograd 1966; Les principes coopératifs hier, aujourd'hui, demain — pays socialistes, Liège et Paris 1966. N. Vo.

4. Miloš, ekonomist (Kruševac, 11. VIII 1902 —). Diplomirao na Ekonomskom fakultetu u Leipzigu, gde je 1926

promovisan. Do 1941 funkcioner u Narodnoj banci, za vreme rata u nemačkom zarobljeništvu, po završetku rata na raznim dužnostima kao finansijski stručnjak, od 1953 profesor Ekonomskog fakulteta u Bgd.

BIBL.: Savremeni problemi monetarne teorije i politike, Beograd 1961; Finansiranje spoljne trgovine, Beograd 1967; Kreditno-bankarski sistem, Skoplje 1967; Bankarstvo (3. izd.), Beograd 1967. A. Pić.

5. Vojislav, muzikolog, kompozitor i dirigent (Piro, 18. X 1910 — Beograd, 25. XII 1942). Po završetku studija na praškom Konzervatorijumu (kompozicija kod R. Karela) nastavio školovanje i diplomirao kompoziciju na Majstorskoj školi kod Josefa Suka. Istovremeno studirao dirigovanje kod N. Malka, pratio predavanja o četvrtstepenoj muzici Aloisa Habe i odbranio 1934 na Karlovom univerzitetu doktorsku disertaciju kod Z. Nejedlýja (*Muzika kao propagandno sredstvo*). Već prve Vučkovićeve kompozicije izazvale su pažnju; u Pragu je 1933 izvedena njegova I simfonija, na festivalu Međunarodnog društva za savremenu muziku 1933 u Strasbourgu *Uvertira za kamerni orkestar* i 1938 u Londonu *Dve pesme za sopran i duvački trio*. Od 1934 do smrti bio u Beogradu veoma aktivan kao saradnik mnogih listova, časopisa i radio-stanice, kao dirigent i organizator studentskih recitatorskih horova, kao nastavnik Muzičke škole *Stanković* i kao antifašistički borac. Pošto je od početka NOR-a ilegalno boravio u Beogradu, otkriven je krajem 1942 i u zatvoru podlegao zadobijenim ranama.

Za jedva desetak godina svoje javne delatnosti V. je dao mnogo dokaza o svome muzičkom talentu i izrazitoj naklonosti za filozofsko tretiranje muzičkih fenomena. Među njegovim spisima ima mnogo članaka popularizatorskog i publicističkog karaktera, ali i većih radova u kojima se pretežno posvećivao estetičkim i sociološkim problemima muzike na osnovi marksističke filozofije, po čemu ide u red prvih jugoslovenskih muzikologa marksista. Stilska linija njegova kompozitorskog stvaralaštva ide od atonalnog, atematskog i četvrtstepenog sistema do umerenog izraza baziranog na programskoj osnovi, što se ogleda i u njegovim najznačajnijim kompozicijama, simfonijskoj poemi *Burevesnik* i u *Herojskom oratorijumu*.

DELA: Kompozicije (izbor): Orkestarska: Dve simfonije, 1933 i 1941 (druga nedovršena, orkestrirao P. Oghian); simfonijske poeme: *Ozareni put*, 1939, *Zaveštanje Modesta Musorgskog*, 1940, *Burevesnik*, 1942. Vokalna: *Prva rukovet*, 1941; *Herojski oratorijum*, 1942 (orkestrirao A. Obradović). Kamerna muzika, klavirske kompozicije i dr. Spisi: *Studije, eseji, kritike* (celokupna dela), Beograd 1968.

LIT.: Vojislav Vučković, umetnik i borac (kollektivni rad), Beograd 1968. S. Đ. K.

VUČO, r. Aleksandar, književnik (Beograd, 25. IX 1897 —). Studirao u Parizu, završio pravni fakultet. Jedan od inicijatora beogradskog nadrealističkog pokreta, u krilu kojega je delovao kao pesnik, pisac članaka i urednik nadrealističkih časopisa. Poema *Humor zaspalo*, spontanošću asocijacija, bizarnim i vibrantnim spojem reči »izvan protektorata razuma«, spada u markantnija ostvarenja srpskog nadrealizma. Roman *Koren vida* takođe je pokušaj stvaranja nadrealističkog romana, u kome dominira imaginativna igra oslobođena proznih konvencija, opservacija jednog životnog iskustva prilagođena logici sna. Sa posebnim uspehom primenjivao je nadrealističke principe poetskog oblikovanja u dečijoj poeziji, oslobađajući je didaktičke učmalosti i racionalističke pojednostavnjenosti. Pesmama *Podvizi družine pet petlića* nagovestio je nov i moderan način književnog obraćanja najmlađima, podstičući slobodnu inicijativu njihove mašte. Sa promenama na društveno-istorijskoj pozornici Evrope tridesetih godina, sve vidniji su znaci Vučovog socijalnog angažovanja, u duhu ondašnjeg književnog reagovanja na obespravljenošću ugnjetenih (između ostalog, uređuje i časopis *Naša stvarnost*). Pred rat objavljuje (sa Dušanom Matićem) obiman roman o društveno-istorijskim zbivanjima u Srbiji pod vladavinom Obrenovića (*Glavo doba*). Njegovo najznačajnije delo je romansirana trilogija: *Raspust, Mrtve javke, Zasluge*. U fokusu trilogije je drama savesti mladog intelektualca buržoaskog porekla koji se opredeljuje za borbu radničke klase i koji, u okupiranom Beogradu za vreme Drugog svetskog rata, uzaludno nastoji da se poveže sa borcima za slobodu. Treći tom, *Zasluge*, odnosi se na traumatična stanja i inhibicije ovoga junaka u oslobođenoj zemlji. Trilogija je ostvarena stilizovanim, poetizovanim jezikom, sa jakim primesama lirskih elemenata. Obiluje dugim reminiscencijama koje svode bilanse čitavog junakovog života, i ostvaruje posebno upečatljiva viđenja stare beogradske čaršije i trgovačkog sloja njenih žitelja.

KOSOVA'DA OSMANLI MİMARİ ESERLERİ I

RAİF VİRMIÇA

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	75140
Tas. No:	724.98607 VIR.K

Ankara 1999

Kimi belgeler bu konağın XIX. yüzyılın sonlarında Priştine'de en görkemli ve en büyük binalardan biri olduğunu işaret etmektedirler.

Üç katlı olan konak eski görünüşünü kaybetmemişse de, dıştan bakıldığında bugün tamamıyla yeni bir kimlik kazanmıştır. Bir Osmanlı şah eseri olan konakta zamanında, mutasarrıflığın, adliye, polis, PTT, banka ve diğer devlet dairelerin bulunduğu bilinmektedir.

Verilen bilgilerde, konağın 1892 yılında yandığı bildirilmektedir. Oysa elimizde mevcut olan bir belgede bu konağın 1892'de değil, 1904 yılında yandığı bildirilmektedir. Aynı belgede konağın bu yangından sonra yeniden inşa edildiği de vurgulanmaktadır. Kimi belgeler kaynak vermeden konağın İbrahim Paşa tarafından inşa edildiğini bildirmektedirler.

Bugünkü görünüşüne konak 1981-86 yıllarına kadar süren onarımdan sonra sahip olmuştur. Bugün buraya Kosova Müzesi Müdürlüğü yerleşmiştir ve binada zaman zaman sergiler de açılmaktadır.

Biz bu binanın mimari özelliklerinden konuşmak istemiyoruz, sadece bu binanın fotoğrafını aktararak bu yorumu sizlere bırakıyoruz.

Priştine'de bugün bu konaktan başka Yaşar Paşa Konağı da mevcuttur. Bugün bu konak Priştine TV binasını ve müdürlüğünü teşkil etmektedir. Bina, zaman diliminde değişiklikler gördüğü için eski görünüşünü kaybetmiş durumdadır. Yaşar Paşa'nın bu konağı XVIII. yüzyılın ortalarında inşa ettiğine inanılmaktadır. Yaşar Paşa'nın ölümünden sonra vıran kalan konak, bazen kimi ziyaretçilere müze olarak da gösteriliyormuş.

11	38	23
21	63	39
		38
31	65	06
41	21	
51	18	
61	23	
		97
		228

RUMELİ'DE İLK OSMANLI SANCAK MERKEZİ VIÇİTİRİN

Viçitirin, Kosova Ovası'nın kuzey bölümünde yer alarak, Çiçavitsa Dağı'nın eteklerinde, Sitnitsa nehrinin kıyısında yerleşmiştir. Viçitirin Priştine'yi Kosova Mitroviçası ile bağlayan ana yolun sol tarafında yer almaktadır. Kent ortasından Tırstenka deresi geçmektedir.

Kosova'nın çok eski kentlerinden biri olan Viçitirin, kuruluşuyla ilgili birçok efsane ve söylentiler yanı sıra, çok sayıda yazılı malzeme de bulunmaktadır. K. Kostić'e göre, "bugünkü Viçitirin'in yerinde zamanında Roma'nın Visianum kasabası yer alıyormuş"⁴⁴². Romalılar'dan daha önce bu kentte Dardanlar da yaşamıştır. V. ve VI. yüzyılda Viçitirin Bizans idaresi altına düşmüştür. VI. yüzyıldan XII. yüzyıla kadar uzanan zaman dilimi için yeterli yazılı kaynakların bulunmaması nedeniyle, Viçitirin hakkında yeterince bilgiler mevcut değildir.

XVII. yüzyılda Viçitirin her yönüyle genişleyerek "Viçitirin" adını almış ve ünlü bir kasabaya dönüşmüştür. Orta Çağ Sırbistan döneminde, kale, taş köprüsüyle yanı sıra, bu kasabadaki Vlaška Banyaska ve Gradina'daki bir eski kilise tarihi ve kültür anıtları olarak anılmaktadır. Tarihi kaynaklarda Viçitirin "Velçterin-Velelerin, Vlfsdorne ve Vuçye Trnye" adları altında da anılmaktadır.

1455 yılına ait Vuk Brankoviç eyaletinin Tahrir Defterleri'nde Viçitirin'in kayıtlı olduğu bildirilirken, "bu kasabada 200 evin ve 45.186 akçe gelirin olduğu vurgulanmaktadır"⁴⁴³. Hicri 896/1490-91 Tahrir Defterleri'nde, "Viçitirin Sancağı'nın 9 vilayetten oluştuğu bildirilmektedir: Priştine, Viçitirin, Lap, Morava, Trepçe, Yanova, Kalopotnik, Banyaska ve Vlaška Produlovsa"⁴⁴⁴.

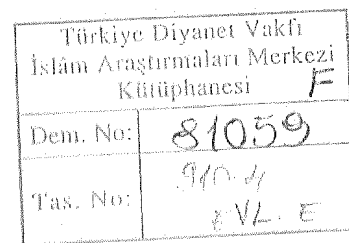
Viçitirin Sancağı'nın 1569-70 yıllarına ait Tahrir Defterleri'nde, "Viçitirin'de şu Müslüman mahallelerinin bulunduğu bildirilmektedir: Cami Şerifi Mahallesi 38 ev; Kadı Mahallesi 63 ev; Zağanos Mahallesi 65 ev; Hürem Çavuş Mahallesi 21 ev; Hudutlar Mahallesi 18 ev; Temiz Mahallesi (Tahir) 23 ev"⁴⁴⁵. Belgenin devamında Müslüman mahallelerinden

⁴⁴² "Kosova nekad i danas: NIJP Novi Svet, Borba, Beograd 1973 godina, sayfa 1005;

⁴⁴³ Hamid Hadzibegic, Adem Handic, Esref Kovacevic: "Oblast Brankovica", Opsirni katastarski popis iz 1455 godine, Orijentalni Institut, Sarajevo 1972 godina, sayfa 29-31;

⁴⁴⁴ Skender Rizaj: "Politicko upravni sistem na Kosovu i Metohiji od XV do XVII veka", Albanoloska Istrazivanja, Pristina 1965 godina, sayfa 300;

⁴⁴⁵ Skender Rizaj: "Kosova giatë shekujve XV, XVI dhe XVII", Rilindja, Redaksia e botimeve, Prishtinë 1982 viti, sayfa 266;

BRILL
LEIDEN · BOSTON · KÖLN
2000

(34) meteris ve lağım qabül etmez bir lışn-ı lışn ve sedd-i metindir. Aneaq bir qapısı var. İçinde aşla ma'mürâtdan bir eyü binâ yoqdur.

[167b] Ammâ bu qal'e dibinden ----- cârîdir, Arnavudluqda İpek Dağlarından gelüp Nehr-i Klâb ile bir olup éner, Nehr-i Moravaya (2) maħlûf olur.

Bu qal'eye bu diyârlarda Qos-ova Mitroviçsesi derler, birine daħi Serem Mitroviçsesi derler, ammâ anıñ (3) qal'esi ħarâbdır. -----

(4) Ve bu qal'e-yi Mitroviçseye bir oq menzili ba'îd ziyâret-i Mustafâ Baba, tekyesinde fuqarâ-yı Bektaşiyânı var, ba'zı âyende vü revendegân qonar.

(5) Ve bu tekyeye muttaşıl Evşâf-ı âħirü'l-ħudûd-ı qaşaba-yı İzevçan. Eyâlet-i Bosna bu maħalde temâm olup cümle Rüm-eli a'yânlarınñ (6) yaqında olanları bu maħalde paşa efendimize alay-ı 'azım ile istiğbâle çıqıp mübârek-bâd qurbânları kesilüp fuqarâlara bezl olundı. Ve paşa (7) efendimiz İzevçan câmi'inde iki rik'at namâz qılup fuqarâya teşadduqlar etdi. Bu rabta-yı ma'mûra Qos-ova saħrasında üçyüz kiremit (8) ile mestür ħâneli ve câmi' ve ħân u ħammâmı ve bir qaç fâħir (?) dükkânlı ve ħâkim[İ] ve voyvadalı ma'mûr qaşabadır. Bosna eyâletiniñ bir ucu (9) bu maħalde ve bir ucu Qara Dağlarda ve bir tarafı Podgoriçse ve Kilimente ve qal'e-yi Qoçurda, bir semti Dobra-venedikde (10) ve bir ucu Burun Qullesinde ve ----- de ve bir ucu Pupuşqa ve Pirmojya ve İspilitde ve bir cānib-i ħarbdâ Şibenik ve Zadrada (11) ve semt-i şimâle Zirin-oğlında ve bir tarafı Cernik sancagında Qanija ile müşâdir, ve bir tarafı Pojga ile müşâdir, ve bir (12) semti Budin eyâletiyle ve bir ucu İzvornikde Serem sancagıyla müşâdir, ve cānib-i şarqîsi Rüm-eli Alaca ħişârıyla müşâdir, (13) ve bir ucu bu qible semtinde bu İzevçanda ve Vuçitirin sancagıyla müşâ bir sevâd-ı mu'azzam eyâlet-i kebîrdir kim bunda[n] evlâ qal'eler bir diyârda yoqdur.²

and cannot be undermined with trenches or tunnels. There is a single gate. Inside, there are no memorable buildings.

At the base of the fortress flows the ----- river, which originates in the mountains of Peja¹ in Albania, joins the Llap river, and flows down until it joins the Morava. In these regions, this fortress is called Mitrovica of Kosovo. There is also a fortress called Mitrovica of Srem,² but it is in ruins.

At bowshot range from the fortress is the shrine of Mustafa Baba, with a *tekke* inhabited by Bektashi dervishes, where travelers can spend the night.

Near this *tekke* is the town of Zveçan, at the utmost frontier. This is where the *eyalet* of Bosnia comes to an end. All the notables from the nearby regions of Rumelia gathered at this place in grand procession to wish our master the Pasha a safe journey. They slaughtered animals and distributed the meat to the poor. Our master the Pasha performed two prostrations at the Zveçan mosque and distributed alms.

This prosperous town on the Kosovo plain consists of 300 houses with tiled roofs. It has a congregational mosque, a *han*, a bathhouse, and several fine shops. It is the seat of a governor (*hakim*) and a *vayvoda*.

This town constitutes one end of the *eyalet* of Bosnia, the other being in Montenegro. The *eyalet* is bordered on one side by Podgorica, Kelmendi, and the fortress of Kotor; on another by Venetian Dubrovnik; on another by Burun Kulesi (Cape Tower) and -----³; on another by the towns of Pupuška, Primorje, and Split; to the west by Šibenik and Zadar; to the north by Zrin; on another side by Kanija in the *sancak* of Cernik; on another by Požega; on another by the *eyalet* of Buda; on another by Zvornik in the *sancak* of Srem; to the east by Rumelian Alaca Hisar; and to the south by this Zveçan and the *sancak* of Vushtrria. It is a great and populous *eyalet*, and there are no better fortresses in any other region.⁴

¹ Tese ve ma'mur.

² Omitted here is a section on the walled town (qal'e) of Bosnia.

¹ Town in western Kosovo, Serbo-Croatian Peć, Turkish İpek.

² Serbo-Croatian Sremska Mitrovica.

³ Illegible.

⁴ Omitted here is a section on the walled towns of Bosnia.

91196

KOSOVA HAMAMLARI

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	91196
Tas. No:	725.7 VIR.K

Raif VİRMİÇA

Ankara 2002

Hamamda mermer kurna

VIÇİTİRİN'DA GAZİ ALİ BEY HAMAMI

Kosova'nın çok eski kentlerinden biri olan **Viçitirin**'in kuruluşuyla ilgili birçok efsane ve söylentiler yanı sıra, çok sayıda yazılı malzeme de bulunmaktadır. K. Kostić'e göre, "Bugünkü Viçitirin'in yerinde, zamanında Roma'nın Visianum kasabası yer alıyormuş"³¹. Romalılar'dan daha önce bu kentte Dardanlar da yaşamıştır. V. ve VI. yüzyılda Viçitirin Bizans idaresi altına düşmüştür. VI. yüzyıldan XII. yüzyıla kadar uzanan zaman dilimi için yeterli yazılı kaynakların bulunmaması nedeniyle, Viçitirin hakkında yeterince bilgiler mevcut değildir.

XVII. yüzyılda Viçitirin her yönüyle genişleyerek "Viçitirin" adını almış ve ünlü bir kasabaya dönüşmüştür. Orta Çağ Sırbistan döneminde, kale, taş köprüsüyle yanı sıra, bu kasabadaki Vlaška Banyska ve Gradina'daki bir eski kilise tarihi ve kültür anıtları olarak anılmaktadır. Tarihî kaynaklarda Viçitirin "Velçterin-Veleterin, Vlfsdorne ve Vuçye Trnye" adları altında da anılmaktadır.

1455 yılına ait Vuk Branković eyaletinin Tahrir Defterleri'nde Viçitirin'in kayıtlı olduğu bildirilirken, "Bu kasabada 200 evin ve 45.186 akçe gelirin olduğu vurgulanmaktadır"³² Hicri 896/1490-91 Tahrir Defterleri'nde, "Viçitirin Sancağı'nın 9 vilayetten oluştuğu bildirilmektedir: Priştine, Viçitirin, Lap, Morava, Trepçe, Yanova, Kalopot-

³¹ "Kosova Dikur deh Sot: NIJP Novi Svet, Borba, Beograd 1973 vitë, sayfa 1005.

³² Hamid Hadzibegic, Adem Handic, Esref Kovacevic: "Oblast Brankovica", Opsirni katastarski popis iz 1455 godine, Orijentalni Institut, Sarajevo 1972 godina, sayfa 29-31.

Selohatti
اوليا جايي كونا ايدري

مؤلفي :

اوليا جايي محمد ظلي ابن درويش

بشنجي جلد

طابعي : احمد مبروت

معارف نظارت جلد سنك رخصتيه

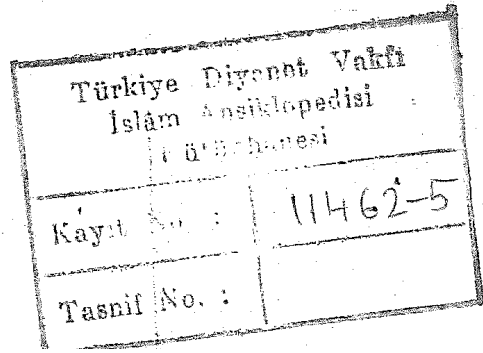
ايك طبعي

درسئانده « اقدام » مطبعه سي

۱۳۱۵

Hamit Sadi SELEN

No. Bb.

روم ايلى ايلتنك قرا وقصباتى بيان ايدر

اولا بوقصبه دن قاقوب جانب قبه يه قوص اووا سحرای بي باباني ايجره
بدي ساعت كيدرک وولچترين قلعه سنه کلدک .

Vulçitrin وولچترين قصبه سي — بائيسى صرب قرالريدر . فاتحي (۷۹۲)
تاريخنده بالذات غازي خداوندکار اولوب بعدالفتح قلعه سنه هدم ايتمشدر .
روم ايلى ايلتنده سنجاق بيكي تختي اولوب الاي بيکيسي چري باشيسي واردر .
قانون اوزره جبه ليلري وبيکينک عسکريله (۴۰۰۰) عسکري اولور . مفتي
ونقيبي ، يوز المي آخچه باهسيه قاضي سي ، سپاه کتخدا يري ، بيکي چري
سرداري ، محتسبي ، باجداري ، خراج اغاسي اعيان و اشرافي واردر . محله لرندن
شهيد محله سي ، الابلک زاده محله سي ، اسکي محله ، يورقاري محله اشانغی محله
معلومدر . کارکير بنا وکيره ميت اورتولي تختاني و فوقاني ايکي بيک قدر معمور
اولري ، چارشو ايجنده خداوندکار اوقافي واسکي جامع ناميه بر جامع ،
مدرسه ، تکيلر و مکتبلر ، محکمه قرينده برکثيف حماي وار . چارشوسوي
ازدر . بدستان و عمارتي يوقدر اما خاندانلرئنده اينده ورونده يه نعمتلري
ميدولدر .

کريد فنجي محاربه سي آچيلمزدن اول بوشهر ايجره يوز المي خانمان
صاحبی اعيان وکبير سرailerي قيامشدر . حالا آنک ايجون شهر خرابه
يوز طوششدر . اما انشالله معمور اولور . زيرا قوص اوواکي محصولدار
برزمين واسعه واقع اولوب آب وهواسي غايت لطيفدر . نورا برده طاغلري
دامننده باغ وبنچچلي بر شهر غريبدر . کلاب نهري سحرانندن جريان ايدر .
ارناووداقدن کلوب مترو وبيجه قلعه سي دينده موراوايه قاريشير . شهر خاني
روم ايلى قوميدر . بوشناجه تکلم ايده مزار . ارناوودجه وترجه سويتر .
چوقه اثواب کييوب سرحدلي کورک وسور الجاق طاجلي قبرمزي قاليق
قالباقک توي (جرولي) اولوب کنارلري سپاه داري پروازيدر . اثواب